

kiaulės, ką jau netinka į veislę, romijasi truputį lengviau, vienok reikia išmintingo ir pratusio romiko, kad opa umai sugytų ir kokioje kiaulė nepastiptų.

Raumeninių veislių paršai romijasi truputį aukščiau, nės greičiau jie užauga. Tų veislių paršai, ką auginame ant lašinių, geriau yra romyti pusės metų nės kuiliukai geriau įauga ir buna stipresni.

Senesnių paršų auginimas atsieina visai pigiai. Per vasarą jie drauge su kitoms kiaulėms ganosi po lauką, gaudami namieje tik po truputį gero pašaro; per žiemą-gi minta pelais, javų pasturlakais, lupenimis, bulvėmis, išrugomis ir abelnai visokiomis atmetomis.

Kiaules auginant, labiausiai reikia rūpintis apie švaros užlaikymą kutėse ir šerime.

Tatai kožnas atsiminkite, juog gerų kiaulių užauginimas priguli ne tik nuo gero švaraus ir maistingo pašaro, bet ir butinai nuo pastogės, kur šilta turi būti kutė, o guolis visuomet švarus ir sausas. (Toliaus bus.)

Apie gruzinus ir jų pakilimą

Toli nuo Lietuvos už Kaukarų kaukazo kalnų, už Juodųjų Jurių yra puiki ir smagi šalis Gruzija, Georgija, Iberija arba išpersiško Gurdzistan vadinama.

Sena tai šalis ir sena tauta tenai gyvena. Jau trimis šimtmečiais prieš Christų jinai turėjo savo karalius. Nuo to laiko jau suviršum 2000 metų praslinko, ta šalis perėjo didelę daugybę permainų, po kelis sykius buvo pakliuvusi po jungu svetimtaučių ir vėl atsiliuosavusi nuo jų; daugelį kartų jau jai draugai ir nedraugai pranašavo tikrą prapultį, ne vieną kartą šalis buvo sunaikinta galutinai kardu ir ugne, gal nēr joj tos vietos, kuri nebut buvusi balomis žmogaus krauju aplieta ir... po tiek vargų ir nelaimių, po tiek kraujo praliejimo vis-gi tauta ne praniko ir dabar nykti nenori, bet rodo ženklus gyvumo ir sveikumo.

Štai trumpai jos gyvenimo dėjos.

Ketvirtam amžjy po Christui Gruzija priima krikščionystę nuo grekų, po kurių įtekme ir papuola tuom laiku — kas buvo grekiško, yra visų gerbiama ir laikoma per gerą, kas-gi buvo savotiško grusiaiško, tai per pagonišką laikoma ir naikinama. Tiktai po 300 metų nuo įvedimo krikščionystės Gruzija nusikratė nuo viešpatavimo grekų išitaisius savo nepriigulintį nuo griekų bažnyčios galvą, patriarchą arba abelnai Gruzijos katalikosių vadinamą.

Bet čionai neužligo užemė tą šalį arabai, kurie tuomet plačiai buvo svieto užkaravę, net dabarnykštė Ispanija jiems prigulėjo. Arabai buvo nors apšviesta tauta, bet muamedonys,

pertai jų įtekme ant gruzinų krikščionių buvo nelabai didelė.

Vienuoliktam šimtmetjy po Christui karalius Dovydas Atnaujintojas išvyo arabus ir suvienijo visą Gruziją po savo valdžią. Nuo jo prasidėjo šviesus Gruzijos laikai. Viešpataujant karalienei Tamarai Gruzija pasiekia čiukuri savo didybės. Priešiai toli nuo Gruzijos nuvaryti, nuo vieno vardo Tamaros dreba, visoj šalyj romu, tyku, pasiliovė užpuolimai ir kraujo praliejimai. Apdirbta žemė derėjo puikius vaisius, mokinti žmonės prirašė daug gruziniškų raštų, dainų, eilių ir pasakų, miestai ir kaimai pasipuošė puikiais rumais, bažnyčiomis ir kitokiais paminklais dailos. Da ir dabar nekurie raštai tos gadynės yra plačiai žinomi visoj šalyj, teip eilios dainiaus Sota Rustaveli — „Žmogus tigrio kailyje“ (*Vepchvis Thkoesani*) ir po šiai dienai yra iš atminties skaitomos nekurių kaimiečių.

Ale neilgai Gruzijoj taika ir laimė klestėjo. Jau užėmus sostą dukterei Tawaros paleistuvingai Ruzadarai prasidėjo viduriniai nesutikimai ir karės, vėl kraujas šalis pasriuvo, vaidai ir užpuolimai per šešis amžius tebesitraukė.

Karalystė pasidalino į keletą dalių.

Totoriai, persai, turkai užpludinėjo šalį ir kartais jiems budavo pasisekę užimti dalis jos. Ant galo pagalios patys ėmė kviestis pas savę maskolius kaip viens priešais kitą, teip ir prieš galimą svetimtaučių. Maskoliai, žinoma, neatsisakė uždėti savo leteną ant Gruzijos ir 1800 metuose pasidarė „Gruzijos gubernija“, tiktai viena dalis karalystės — Ivanetija da ilgai karavo su žiauriniu meškiniu, ale ant galo pagalios ir ji turėjo pasiduoti.

Maskoliai užvedė šalj geresnę tvarką, pastojo didesnė taika, maziaus užmušimų ir užpuolimų pasidarė.

Gruzinų bajorams ir didžiunams net labai patiko po maskolių viešpatystę but — jie greitai priprato prie maskolių kalbos ir papročių, pastojo į maskolių kariuomenę apieierais, gavo teipo-gi ir kitokiais gerai valdžios apmokamas vietas, ir neišpasakytai smarkiai gruzinų diduomenė ėmė virsti į maskolius. Kas iš diduomenės nepaskendo Vilnije Maskolijos ir liko namie, tas ir-gi neužligo pasigėrė ir paleido su vėju pratėvių surinktus turtus. Tokiu budu gruzinų tauta nustojo savo diduomenės.

Bet gruzinai ėmė išsiviešpatuoti miestuose ir kaimuose. Vaikai miesčionių ir kaimiečių perėjo universitetus ir kitas mokslynčias, su-prato, kad reikia padėti savo mažesniems broliams vargą vargti ir sugrįžė į tėvynę ėmė dirbti ant apšvietimo tamsių Gruzijos žmonių.

Gero Gruzijoj nedaug buvo, ponai pasinėję visokiuose linksmybėse baigė savo turtą bepraleisti, žmonės buvo nuvarginti ir tamsus, miestuose daugiausiai svetimi žmonės gyveno ir laikė savo rankose pirklystę ir amatus. Už ką reikėjo beveik iš naujo pradėti. Bet nenuleido rankų Gruzijos vyrai.

Po Tamarai Gruzinių raštai ir knygos pradeda nykti — naujų-gi nebuvo kam prirašyt, nės tolydžiai tik gaisrai ant dangaus šėravo ir kardai žvangėjo. Tik maskoliams šalį užėmus vėl pradėjo rodytis į svieta gruziniškos knygos; tai-gi pradžią savo naujo atgyjimo gruzinai gali skaityti nuo pirmų metų devyniolikto šimtmečio.

Laikraščiai gruziniški pasirodė apie šešesdešimtus metus, bet iš pradžių labai menkai kas skaitė juosius. Diduomenei nerupėjo šalies reikalai, ji sau tik gėravo ir baluėjo, o mokančių skaityt ir rašyt iš žmonių ir miesčionių da nebuvo ganėtinai priaugusių. Tiktai, kada iš žemesnių dalių gyventojų pakilo apšviesti vyrai, tik tada prasidėjo smarkus kilimas rašlivos ir apšvietimo tarpu gruzinų.

Atsirado tam tikra draugystė žmonių apšvietimo, kuri ėmė leista knygutės žmonėms pasiskaityti, steigti mokslinėcas, skaitymus, knygyniecas. Apart to yra da kita draugystė, kuri teipos-gi užsiima išleidimu gruziniškų knygų ir raštų. Trečias užvedimas, kuris dikčiai gero šalei daro, yra žemės bankas; jisai netik pinigų skolina, bet teipos-gi šelpia ukininkystę, prilaiko ukės gazieta, duoda pinigų ant prilaikymo gruziniško teatro, išleidžia moksliškas knygas.

Dabar išeina gruziniški laikraščiai, yr ir pas juos „Ukininkas“ (*Meurne*), tik išeina kas nedėl, o ne kas mėnuo. Raštininkų ir knygų gruziniškų dabar priviso gan dang, rašo jie visokius daiktus — ir dainas ir eiles, ir apysakas ir istorijas, ir moksliškus dalykus. Štai varda nekurių garsesnių dabarnykščių Gruzijos raštininkų: Eljiošius Čavėavadze, Petriašvili, Nikoladze, Močhubaridze (nesenei) numiręs.

Gruzinių tauta, jų kalba, apšvietimas tarp žmonių per šį šimtmetį ir kilte pakilo, sykiu su tuom ir gerovė tarpu gyventojų dikčiai pasidaugino.

Mes lietuviai iš to turime gerą paveikslą, kad tauta ir kalba gali pereiti sunkiausias permains ir vis-gi neišnykti. Jeigu gruzinai, kurių kur-kas mažiaus nėg lietuvių, gali užlaikyti savo kalbą ir tautystę, tai kodėl mes negalėtume aplaikyti savo žemę ir kalbą nepasiduodant visokiems atėjunams.

Tautai kilant ir imant rupintis apie savo reikalus visados pasidaro geriaus ir smagiaus visiems jos sąnariams gyvent. Teip yr su gruziniais, teip yr su kitomis tautomis, teip bus ir su lietuviais!

Tautietis.

Kalinio daina.

Graziai, smagiai saulėt šviečia,
Glėbius prisuntus spinduliu.
Ant džiaugsmo visą žemę kviečia
Ir laukia džiaugsmo nuo žmonių.
Tik mano kambarelį šalta
Nedrįsta meilingai apšviesti,
Pro langą geležims apkaltą
Nenor man spindulį ištiesti.
Nors aš kenčiu, bet neruoju:
Kentėjims mus visų dalis.
Ramumo dainas sau dainuoju,
Nors temdo ašaros akis.
Nelieju laimines gadyne
Ir tas dienas ir valandas,
Kada kenčiu aš už tėvynę,
Kaip surakino man rankas.
Nereik man sanjausmo, viengenciui,
Užmirškiet širdgėlą, draugai:
Kas už teisybę gryną kenčia,
Tam nepažįstami vargai.
Tokiam širdis suteiks ramumą,
Toksai pats savę sudrutis,
Jam viltis darbo duos linksmumą
Ir meilę brolių užlaikys.
Bet geisčiau, broliai mylimieje,
Išgirst nuo jus kelis žodžius:
Ar jaučiat, lietuviai mielieje,
Kad aš kenčiu tiktai už jus?

p. Sekupasaka.

Daina.

Joja brolis vandravoti,
Turtingos pačios įieškoti.
Oi mano dalelė!
Liudna mano širdelė!
Ir parsivežė panaite,
Grazių juodbruvę mergaitę.
Oi mano dalelė!
Liudna ir tt.
„Meski pana jau karieta,
Eik į mano mažą vietą“.
.....
„Nusimauki pirštinaites,
Plauki puodus, milžtuvaites“.
.....
„Jau nusiauiki pantaplaičius,
Ginki bandą — į laukaičius“.
.....
„Deglają sau beganysi,
Gromatėles berašysi“.
.....
„Gromatėlę surašiau,
Į močiutę nusiuočiau“.
.....